

Göran Emanuelsson

25 år med Ronnie

Ronnie Ryding började i Nämnarens redaktion 1984. Han säger att han nu går i pension, men vi hoppas att han åtar sig intressanta jobb för NCM och Nämnaren ett tag till. Här är några exempel på vad han åstadkommit hittills – när det gäller Nämnaren och NCM.

Ronnie har många strängar på sin lyra, allt från naturintresse och trubadurbegåvning till formgivning av tryckta produkter och elektroniska tillämpningar i datormiljöer. I sitt yrkesliv har han konsekvent ställt sig på elevens och lärarens sida och alltid kritiskt granskat beslutsfattare och politikere faktaunderlag och dolda agendor. Vid kaffet såväl som i Pedagogien kan vi njuta eller förfäras av hans ironiska talang, när han reptilsnabbt slår till med träffsäkra, vassa uttalanden, som kan drabba både företeelser och personer och riktas mot språklig inkompetens, dumhet, hög svansföring eller fåfänga. Ofta är skratten höga men de kan också fastna i halsen och leda till reflektioner över egna eller andras tillkortakommanden. Parat med denna skarpa blick för omgivningens misstag finns en varm känsla för och tydlig lojalitet med dem som haft sämre förspännt i livets skola och beredskap för oss som artigt ber om hjälp.

Utveckling av Nämnaren och Nämnaren *TEMA*

Ronnie värvades till Nämnaren på 80-talet, en turbulent tid då vår överlevnad diskuterades i stort sett varje vecka. Tidskriften hade en fristående ställning gentemot utgivaren Liber Utbildningsförlaget. Samtidigt användes Nämnaren för information, kommentarer och dokumentation kring nationella kursplaner, utvärdering och konferenser, tex biennaler och biennetter.

Upplageökningen gick alltför långsamt och redaktionen fick hela tiden ta på sig uppdrag från Skolöverstyrelsen, SÖ, för att Nämnaren skulle gå runt ekonomiskt, inte minst under matematiksatsningen 1987–91. Det gällde tex servicematerial för studiedagar över hela landet, där alla som undervisade i matematik skulle delta. Först utbildades 3 000 resurspersoner med i huvudsak Nämnarenmaterial. Därefter kom steg 2 med sju häften av Täljaren, som också redigerades av N-redaktionen. Det var intressant att se hur Ronnie, då relativt oerfaren, på ett mjukt men fast och konsekvent sätt med olika vana författare diskuterade tydligare presentation av innehåll. Hans egna funderingar kring en av matematiksatsningens huvudspår, *hur elever tänker*, kan vi läsa i ledaren i Nämnaren nr 2, 1989. Reflektionerna är lika aktuella idag som för 20 år sedan, det ser vi i debatten kring färskare resultat av nationella och internationella studier:

Satsningen på matematik resulterar i att vi får allt större inblick i hur elever tänker. Man kan fundera över vad vi ska göra med all denna kunskap om tänkandet. Det kan vara svårt att se skiljelinjer mellan å ena sidan den forskningsmetodik som ger nya bidrag till ett undersökande arbetssätt för en aktiv lärare, och å andra sidan hur forskningsresultaten ska kunna överföras i metodik. Forskningsmetoder ger ju inte omedelbart en undervisningsteori. En del av signalerna till oss lärare verkar betyda att det skulle vara

meningslöst eller to m felaktigt att undervisa. Övriga elevtankar och exempel på elever som klarar uppgifter bättre innan de utsatts för undervisning, riskerar att bli enbart anekdoter på lärarrum och lättvunna poängar för studiedagsledare och biennalföreläsare. Om man inte ska använda elevtankarna som utgångspunkt för undervisning mot funktionellare tankeformer så är det tänkbart att man borde ta reda på annat än elevers tankeformer. Lärarprofessionalitet kan väl inte bara vara att veta att och hur elever tänker, utan även vad dessa insikter medför för undervisningen. Enbart kunskaper om råvaran ger inte en bättre slutprodukt.

Redaktionens resurser och utrustning stämde illa med uppdragets omfattning och vi fick ibland ta till ovanliga hjälpmedel. Jag minns tex hur Ronnie åkte rullskridskor i korridorerna på Pedagogien i Mölndal mellan dator och skrivare för att vinna tid i samband med korrigering av manus. När Ronnie och jag 1991 skulle lämna manus till boken *Tal och räkning* på Studentlitteratur så redigerade vi slutmonteringen en natt, korrekturläste på tåget till Lund, fick fram datorer för korrigering, lämnade original för tryck och sov sen hela vägen hem till Göteborg.

Vad var det som drev oss till dessa och andra ansträngningar? Förmodligen var det att vi trodde på den gemensamma kraften hos lärare, lärarutbildare och forskare som hade skrivit och bearbetat artiklar för tidskrift eller böcker och som litade på att just vi skulle fixa utgivningen. Kanske för att vi blev utmanade på vägen av skeptiker inom forskarvärlden som sagt att "det kommer aldrig att gå". Säkert för att vi trodde att svenska elever har rätt till och säkert kan få bättre matematikundervisning. Vi hade ett bra team som kunde arbeta intensivt ihop, som ställde upp för varandra och hade respekt och förtroende för samlad kompetens. Dessutom hade vi roligt, inte bara åt Ronnies sarkastiska inpass, Bosse Roséns ordvitsar eller Bengt Johanssons ibland överdrivna optimism. Vi lärde oss massor av närgångna diskussioner kring bra och ofullgångna texter. Täljarserien och de fyra böckerna på Studentlitteratur blev framgångar som gjorde Nämnaneredaktionen respekterad, och böckerna används fortfarande i lärarutbildning och kompetensutveckling.

Från ax till limpa

Vi blev med tiden trötta på alla diskussioner om nedläggning av Nämnanen som fick så mycket uppdrag och som hade så brett stöd. 1991 tog redaktionen över allt ansvar för tidskriften som en del av Institutionen Lärarhögskolan, Göteborgs universitet efter långa och trötta förhandlingar. Det hundrade numret av Nämnanen kom ut samtidigt som Göteborgs Universitet firade 100 år. En gratulant ansåg att Nämnanenjubileet skulle komma att betyda mer än 100-årsjubileet, men det borde jag inte berätta här för då rodnar Ronnie. Positiva formuleringar i informationstexter om Nämnanen och Nämnanen *TEMA* har dödskallemärkning i hans värld. *Verka men inte synas* är hans valspråk?

Det har hela tiden varit bråda dagar, kvällar och nätter med utveckling av redaktionell kompetens med textbehandling och tryck, där Ronnie tålmodigt har gjort banbrytande insatser. Denna kompetensutveckling ledde oss in i nya projekt vid sidan av den reguljära utvecklingen. Nämnanen har hela tiden in på 2000-talet haft högst prioritet och där har Ronnie uthålligt och kreativt förnyat innehåll och lay-out i samarbete med övriga redaktörer. Bra samarbete och delat ansvar är ledstjärnor.

Matematik – ett kommunikationsämne ingick i ett uppdrag från Skolverket 1993. Ledningen inom verket ansåg dock att innehållet som bla bestod av bearbetade Nämnanenartiklar var bra, men "alltför konkret och klassrumsnära" för att kunna ges ut av verket med tanke på den nya statliga styrningen från 1991. Det framtagna materialet fick dock ges ut som *NämnanenTEMA*. Ronnie skrev i ledaren i nr 2, 1995 om *Meningsfull verksamhet*, med ett innehåll som fortfarande är rykande aktuellt:

Om tekniker gör beräkningar på humlans konstruktion lär det visa att humlan inte kan flyga. Med JAS är det visst tvärtom. Detta påminner mig om en 40-veckors kurs för laborietekniker. Det var tre veckor kvar till jul och hyreskontraktet skulle sägas upp, och hela verksamheten skulle flytta till andra lokaler efter nyår. Eleverna blev ett störande inslag för den av studierektorerna som planerade flyttningen. Han föreslog då att man skulle sätta in tre extra lärare under

de tre återstående veckorna för att klara av kursen till jul. En av eleverna frågade stillsamt varför det inte sattes in 40 lärare redan första veckan. Studierektorn tänkte(?) en stund och svarade sedan att det nog inte skulle ha fungerat. Nu uppfattar många lärare som vill se möjligheterna i den nya skolan att de drabbas av administratörer som inte vet vad verksamheten i klassrummen innebär. Det går naturligtvis att konstruera lösningar vid skrivbord, men saken är den att lärare kan reflektera över lösningarna och till skillnad från humlan inse att något antingen fungerar eller inte fungerar. Testpiloterna på JAS har fallskärm, men framför allt tas deras erfarenheter i luften tillvara. Om man inte vill utnyttja lärarnas kompetens och erfarenheter för att genomföra de nya reformerna på det lokala planet kommer de inte att bli genomförda. Lpo 94 och Lpf 94 ger förutsättningar för en reell målstyrning. Det är dags att lärare tillsammans med föräldrar och elever skaffar sig medel, makt och befogenhet att välja vägar. Se till att få skolpolitiker som arbetar så att diskussionen kan handla om hur vi får en bra undervisnings- och inlärnings-situation, så att vi inte bara får veta att nedskärningen ska vara så och så många procent. För övrigt är troligen inte procentbegreppet särskilt väletablerat ens bland politiker. Det finns resurser – använd dem!

Som väl läsarna vet är *Matematik – ett kommunikationsämne* ett idé- och referensmaterial till kursplanerna i matematik från 1994. Boken utgavs 1996 med Karin Wallby som ny medredaktör i serien *NämnnarenTEMA*, som idag omfattar sju böcker, där Ronnie haft huvudansvaret för formgivning, revideringar och tryckerikontakter, och omtryckningarna har varit många.

Allteftersom åren gått har *Nämnnaren*s upplaga ökat och utgivningen blivit allt tryggare. 1999 ser jag som ett särskilt märkesår. Då fick Göteborgs universitet regeringens uppdrag att starta ett nationellt resurscentrum, NCM, där

Nämnnaren ingick med tidskriftsredaktionens erfarenheter och verksamhet som en viktig grund.

Nämnnaren på nätet

Nämnnaren har också fått en egen webbplats mycket tack vare Ronnies envisa målmedvetenhet. Tidigt insåg Ronnie möjligheter att kategorisera *Nämnnaren*s artiklar och göra dem sökbara i olika databaser. Via *artikelregister* på ncm.gu.se, som Ronnie nyligen fullbordat, har tillgängligheten till *Nämnnaren*s hela reguljära utgivning undan för undan ökat. Som kronan på verket kan du nu söka i *Nämnnaren*s utgivning, ända från första utgivningsåret 1974 och i hela artiklar från 1980.

Fokus på elever och lärare

Ronnies åsikt att alla elever har rätt till god relevant undervisning med spännande elevaktiviteter och problemlösning har synts på olika sätt i hans arbete och initiativ, inte minst i *Nämnnaren*. Utgivningen av *NämnnarenTEMA*, *Uppslagsboken* föregicks av flera års förslag och idéer från Ronnie. Att just han tidigt kommit med idéer inom olika områden som sent omsider realiseras, brukar han inte försumma att påpeka, ibland stillsamt, ibland vasst.

Ronnie har alltid velat att saker och ting ska *hända* vid konferenser och utställningar på tex Skolforum, matematikbiennaler och biennetter. Särskilt tydligt blev det när han var ansvarig projektledare för förlags-, informations- och idéutställningarna vid Matematikbiennalen 2000 i Göteborg (hittills största matematik-kongressen i Norden). Han sparade inte någon möda att hålla kontakt med utställarna, som flitigt uttryckte sin tacksamhet.

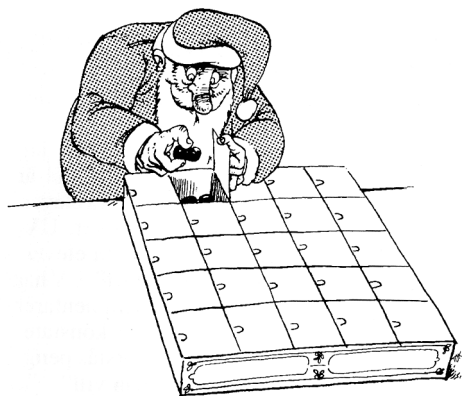
Ett stort antal idéer kring problem och aktiviteter i NCM:s och *Nämnnaren*s utställningar genom åren kommer från Ronnie. Redan 1984 fick biennaldeltagarna följande tävlingsproblem i *Nämnnaren*s monter:

En annorlunda sockerbagare

En sockerbagare här bor i staden
Han bakar kakor mest hela dagen
På en hel timme gör han ett gross,
men han tar rast då och då förstås
Han börjar fyra och slutar elva
Nu får ni snart börja tänka själva
Han tar en rast mellan sex och sju
Då går han ut med sin tama gnu
Se'n ska han packa den sista kvarten
och städa ugnen för den blir svart den
Om varje ask rymmer tjugosju
hur många askar går åt, tror du?

Ronnie tog också initiativ till Nämnarens julkort, som blev mycket efterfrågade inte minst av icke-matematiker. En utvidgning blev Nämnarens adventskalender. Det kan väl passa bra i det här numret med en julkortsreprise redigerad av Ronnie:

Tomt ä problem

På jultbordet står en godiskartong med 25 fack med lock. I 20 av facken finns det godis, resten är tomma. Du får det godis du hittar, men om du öppnar ett tomt fack får du sluta. Det ligger godis i fyra fack i varje rad - vågrätt, lodrätt och diagonalt. Kan du i förväg räkna ut i vilka fack det finns godis om du utgår från att tomt hittat godis i det han har öppnat? Vilka strategier föreslår du om man inte får den hjälpen av tomten?

Pedagorien News

Nämnarens utsände

Särskilda "utlandsrapporter" började komma i Nämnaren nr 2, 1980 från Pedagogien, ett litet land någonstans på norra halvklotet. I presentationen berättas att man där löser olika problem på ett effektivt vis, och att man skapat den perfekta byråkratin.

Efter snart 30 år kommer det fortfarande reportage från Pedagogien. Jan Unenge var idégivare från start och skrev mycket i redaktionellt samarbete med Ronnie. Flera av NCM:s nuvarande medarbetare har medverkat. Men vi kan nog vara nästan säkra på att följande träffsäkra notis kommer från den så satiriskt begåvade herr Ryding:

Lägg ner Divisorn?

Vid PMS, *Pedagogiens MatematikSamlingsplats*, varifrån bla tidskriften *Divisorn* ges ut, är man oroad av att pedagogiska elevers matematikkunskaper tycks försämrats trots alla insatser som gjorts under de senaste åren. "I *Divisorn* har vi publicerat artiklar som visar på god undervisning, men ju mer vi visar desto sämre tycks det gå för eleverna. Vi vet inte om det är ett

direkt samband mellan *Divisorn* och elevresultaten, men ett alternativ är att lägga ned *Divisorn* för att se om det ger förbättringar", sägs det från oansvarigt håll. Vi har sökt ansvariga statsråd för en kommentar, men de har varit upptagna med förberedelser inför *Trallsång* i PTV (pedagogiska televisionen), för övrigt den enda vision som verkar aktuell just nu.